

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain opiskelijan arviointia koskeviin säännöksiin.

Esityksen mukaan opetussuunnitelmaperusteisessa ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioidaisiin muun arvioinnin ohella opiskelijan käytännön työtilanteissa tai -tehtävissä opiskelun aikana antamien uuden tyyppisten ammattiosaamisen näyttöjen perusteella.

Ammattiosaamisen näyttöjen tarkoituksena olisi varmistaa ammatillisen koulutuksen laatua, kehittää työelämäyhteyksiä, tehostaa koulutuksesta työelämään siirtymistä ja yhtenäistää opiskelijan arviointia.

Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaisi tekemällä käytännön työtehtäviä, miten hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon.

Koulutuksen järjestäjän tulisi asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluisi koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisten alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin otettaisiin säännökset arvioinnin suorittajasta. Arvioijina olisivat nykyiseen tapaan opettajat ja työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa työantajan nimeämät henkilöt. Ammattiosaamisen näytöt arvioisivat koulutuksen järjestäjän asettaman toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat. Lakiin otettaisiin valtuutuslainsäädännön, jonka mukaan muulta arvioinnin suorittavalta henki-

löltä kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Opintosuoritusten hyväksilukemista koskevaa säännöstä täsmennettäisiin ja täydennettäisiin siten, että opiskelijan oikeus osaamisen tunnustamiseen käsittäisi aikaisemmin suoritettujen opintojen lisäksi myös muutoin hankitun osaamisen hyväksilukemisen ja tunnustamisen.

Esityksen mukaan opiskelijan arvioinnin oikaisemista koskevaa menettelyä selkiytettäisiin ja yhtenäistettäisiin. Arviointiin tyytymätön opiskelija voisi ensi vaiheessa pyytää arvioinnin oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Tähän päätökseen tyytymätön opiskelija voisi hakea kirjallisesti oikaisua näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten asetetulta toimielimeltä. Tältä osin menettely olisi oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa yhdenmukainen.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin sisältyvää viittaussäännöstä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan arviointia koskeviin säännöksiä muutettaisiin siten, ettei ammattiosaamisen näyttöjä koskevia säännöksiä sovellettaisi ammatillisena aikuiskoulutuksena järjestettävään koulutukseen, jossa on käytössä erillinen näyttötutkintojärjestelmä. Vastaavasti arvioinnin oikaisemisesta päättäisi tutkintotoimikunta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Ammattiosaamisen näytöt otettaisiin käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkavasta koulutuksesta lukien.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.1. Ammatillista koulutusta koskevat säännökset	3
1.2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen näyttötutkintojärjestelmä	4
2. Ammattiosaamisen näyttöjen kokeilu- ja kehittämistoiminta.....	5
3. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset	6
4. Esityksen vaikutukset	9
4.1. Taloudelliset vaikutukset	9
4.2. Hallinnolliset vaikutukset	10
5. Asian valmistelu	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.1. Laki ammatillisesta koulutuksesta.....	12
1.2. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.....	15
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	15
3. Voimaantulo	15
LAKIEHDOTUKSET	16
ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	16
ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta.....	19
LIITE	20
RINNAKKAISTEKSTIT	20
ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	20
ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta.....	26

YLEISPERUSTELUT

1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1. Ammatillisesta koulutuksesta koskevat säännökset

Ammatillisesta koulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja asetuksessa (811/1998). Lain 2 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeista sekä edistää työllisyyttä. Lain 3 §:n mukaan ammatillinen peruskoulutus on ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta. Lain 5 §:n mukaan ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Lain 6 §:n mukaan ammatillisessa koulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 ja 13 §:ssä säädetään tarkemmin koulutuksen tavoitteista sekä laajuudesta ja sisällöstä. Lain 12 §:n mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettu tutkinto on laajuudeltaan vähintään kaksivuotinen (80 opintoviikkoa). Ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnot on valtioneuvoston päätöksillä muutettu kokonaisuudessaan kolmivuotisiksi vuosina 1999—2001 aloitetusta koulutuksesta lukien. Samalla koulutuksen työelämäheijyyttä on lisätty liittämällä kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin vähintään 20 opintoviikon laajuinen työssäoppiminen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n mukaan valtioneuvosto päättää koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä yhteisistä opinnoista ja niiden laajuudesta. Tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa annetun valtioneuvoston päätöksen (213/1999) 1 §:n mukaan 120 opintoviikon laajuiseen ammatilliseen perustutkintoon kuuluu ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista (90 opintoviikkoa), yhteisiä opintoja (20 opintoviikkoa) sekä vapaasti valittavia opintoja (10 opintoviikkoa). Koulu-

tusta järjestetään kahdeksalla koulutuslalla, jotka luetellaan ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 1 §:ssä. Tutkinnoista ja niiden laajuudesta säädetään tarkemmin ammatillisista perustutkinnoista annetussa opetusministeriön asetuksessa (216/2001).

Lain 13 §:n mukaan Opetushallitus päättää koulutusaloittain ja tutkinnoittain opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä eräistä muista opetussuunnitelman perusteisiin sisällytettävistä asioista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma tulee hyväksyä ottaen huomioon edellä todetut säännökset ja määräykset.

Opiskelijoiden suoritusten arvioinnista säädetään lain 25 §:ssä. Pykälän mukaan opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua ja kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti. Opinto- ja tutkintosuoritusten arvioinnista sekä opinnoissa etenemisestä on voimassa, mitä asetuksella säädetään ja Opetushallitus määrää. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää Opetushallitus.

Muutoksen hakemisesta arviointia koskevaan päätökseen säädetään lain 44 ja 44 a §:ssä. Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi sen sijaan kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opintojen etenemistä tai tutkinnon suorittamista koskevan arvioinnin uusimista. Kirjallinen pyyntö tehdään rehtorille. Uudelta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Arvioinnin uusimispyynnöstä tehtyyn ratkaisuun voi hakea oikaisua lääninhallitukselta. Oppisopimuskoulutuksessa oikaisupyynnön tehdään koulutuksen järjestäjälle. Lääninhallitus ja koulutuksen järjestäjä voivat, jos päätös on ilmeisen virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Oikaisupyynnön annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Opiskelijan arviointia koskevat tarkemmat säännökset sisältyvät ammatillisesta koulu-

tuksesta annetun asetuksen 2 lukuun. Asetuksen 2 luvussa säädetään arvioinnin yleisistä perusteista (10 §), arvioinnin suorittajasta ja arviointiperusteita koskevista tiedoista (11 §), opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta (12 §), tutkintotodistuksesta, erotodistuksesta ja suoritetuista opinnoista annettavasta todistuksesta (13 §) sekä opiskelijan arvioinnista oppisopimuskoulutuksessa eräissä tapauksissa (14 §).

Opintojen hyväksilukemisesta säädetään lain 30 §:ssä. Pykälän mukaan opiskelijalla on oikeus lukea hyväksi muualla suoritettuja opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Lainsäädäntö antaa jo nykyisin mahdollisuudet aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen. Eniten aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista tapahtuu näyttötutkinnoissa. Työssä opitun ja aikaisempien opintojen muodossa tapahtuva tunnustaminen on vakiinnuttanut asemansa myös opetussuunnitelmaperusteisissa koulutuksissa, jossa osaamisen tunnustaminen on tapahtunut hyväksilukemisena.

Vuonna 2004 opetussuunnitelmaperusteisessa ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa oli yhteensä noin 115 000 opiskelijaa. Vuonna 2003 suoritettiin yli 38 000 ammatillista perustutkintoa.

1.2. Ammatillisen aikuiskoulutuksen näyttötutkintojärjestelmä

Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa kahdella tavalla: opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa tai näyttötutkintona.

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä antaa tutkintotodistuksen sellaiselle henkilölle, joka hyväksytysti suorittaa koulutuksen järjestäjän vahvistamaan opetussuunnitelmaan sisältyvät opinnot.

Näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa Opetushallituksen asettamat tutkintotoimikunnat antavat tutkintotodistuksen sellaiselle henkilölle, joka on näytöin hyväksytysti suorittanut kaikki osat, joista tutkinto muodostuu.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja asetuksessa (812/1998).

Näyttötutkintona suoritettavasta ammatillisesta perustutkinnosta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:ssä.

Näyttötutkinnot ovat osaamisen hankkimistavasta riippumattomia tutkintoja. Näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa tutkinnon suorittajan osaamisen arviointi poikkeaa osittain opetussuunnitelmaan perustuvasta koulutuksesta. Näyttötutkinnon suorittamiseksi ei pääsääntöisesti vaadita koulutusta. Tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen todennetaan tutkinnon osittain annettavissa näytöissä.

Käytännössä lähes kaikki näyttötutkinnon suorittajat osallistuvat henkilökohtaisen opiskeluohjelmansa mukaisesti näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, josta säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä.

Opetushallituksen vahvistamissa opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa on määritelty kunkin ammatillisen perustutkinnon ammattitaitovaatimukset ja arvioinnin perusteet.

Näyttötutkintona suoritettavalla ja opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvalla ammatillisella perustutkinnolla ei ole eroja ammatillisten tavoitteiden ja vaadittavan ammattitaidon osalta. Opetussuunnitelman perusteet ja näyttötutkinnon perusteet on lisäksi laadittu yhdeksi asiakirjaksi.

Opetussuunnitelmaperusteiseen ammatilliseen koulutukseen kuuluvia yhteisiä opintoja (esim. äidinkieli, vieraat kielet, matematiikka) ei sisälly erillisinä vaatimuksina näyttötutkinnon perusteisiin, mutta näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen niitä pyritään sisällyttämään siltä osin kuin ne ovat ammatissa toimimisen kannalta oleellisia.

Näyttötutkinnot suoritetaan yleensä osana näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Näyttötutkinnon suorittaminen pelkän työökemuksen tai muutoin hankitun osaamisen varassa on ollut vähäistä, vain alle kymmenen prosenttia suorituksista.

Näyttötutkinto, kuten myös opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuva ammatillinen perustutkinto, voidaan suorittaa osina, sillä tutkinnot on rakennettu modulaarisesti työelämän tehtävä- ja toimintakokonaisuuksia noudattaen. Näyttötutkinnoissa näytöt suoritetaan tutkinnon osittain.

Näyttötutkintojärjestelmää on kehitetty vuodesta 1994 lähtien. Näyttötutkintona ammatillisia perustutkintoja suoritettiin vuonna 2003 noin 8 700 ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa oli noin 11 700 opiskelijaa.

2. Ammattiosaamisen näyttöjen kokeilu- ja kehittämistoiminta

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa käynnistyi vuonna 1998. Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995—2000 asetettiin tavoitteeksi uudistaa toisen asteen ammatilliset tutkinnot.

Opetusministeriö päätti uudistuksen periaatteista ja aikataulusta kesäkuussa 1998 tekemällään päätöksellä. Päätöksen mukaan uudistettaviin ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin liitetään näyttöön perustuva osoitus ammatillisten opintojen tavoitteiden saavuttamisesta. Näytöt suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.

Päätöksessä edellytettiin, että opetusministeriö ja Opetushallitus selvittävät yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa näyttöjen järjestämismalleja ja että työssä otetaan huomioon näyttötutkintojen suunnittelusta ja järjestämisestä saadut kokemukset.

Opetusministeriö asetti syyskuussa 1998 työryhmän selvittämään ammatilliseen peruskoulutukseen sisällytettävien näyttöjen järjestämistä. Työryhmä jätti esityksensä kesäkuussa 1999 (Opetusministeriön työryhmämuistioita 14:1999). Näyttöjen kehittämis- ja kokeilutoimintaa on toteutettu työryhmän esitysten mukaisesti.

Ammattiosaamisen näyttöjen käytännön kehittäminen aloitettiin joulukuussa 1999, jolloin käynnistettiin samana vuonna uudistuneissa perustutkinnoissa ensimmäiset näyttöprojektit. Ammattiosaamisen näyttöjen kehittämis- ja kokeilutoiminta jatkuu koko EU:n rakennerahastokauden ajan vuoden 2006 loppuun. Tähän mennessä käynnissä on ollut yli 80 projektia. Kokeilu- ja kehittämisprojekteissa on ollut mukana yli puolet koulutuksen järjestäjistä.

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisen

tavoitteeksi asetettiin ammatillisen koulutuksen työelämäläheisyyden lisääminen, koulutuksesta työelämään siirtymisen tehostaminen ja laadun varmistaminen. Ammattiosaamisen näyttöjen avulla pyritään varmistamaan koulutuksen ja työssäoppimisen laatua ja vaikuttavuutta tuomalla oppimisen arvioinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen mukaan työ- ja elinkeinoelämän edustajat.

Ammattiosaamisen näyttöjen tarkoituksena on yhtenäistää opiskelijan arviointia ja tuottaa tietoa oppimistuloksista sekä opetussuunnitelman perusteiden, koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyjen sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta.

Koulutuksen järjestäjät vastaavat ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä yhteistyöstä työelämän kanssa.

Kokeiluissa ammattiosaamisen näyttöjä on järjestetty 3—6 tutkintoa kohden. Kokeilujen aikana oli vuoden 2004 loppuun mennessä annettu yhteensä noin 19 500 näyttöä, joista noin 10 300 oppilaitoksissa, noin 8 200 työssäoppimispaikoissa sekä noin 1 000 muualla. Näyttösuorituksista on hyväksytty noin 96 prosenttia. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioijina ovat toimineet työelämän edustajat ja opettajat. Arviointi on yleensä suoritettu arviointikeskustelussa, johon ovat osallistuneet opettaja, työelämän edustaja ja opiskelija.

Näyttöaineistoprojekteissa tuotetaan kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin näyttöaineistot. Näyttöaineistojen laatu varmennetaan Opetushallituksessa ja ne muokataan tutkintohtaisiksi kansallisiksi näyttöaineistoiksi, joita koulutuksen järjestäjät voivat siirtymävaiheessa käyttää ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelun ja toteuttamisen pohjana.

Kansallinen näyttöaineisto sisältää tietoverkosta vapaasti saatavan materiaalin, jota koulutuksen järjestäjä voi käyttää ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa. Näyttöaineisto on laadittu opintokokonaisuuksittain. Siinä annetaan ohjeita ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteutusta, arviointia ja näyttöympäristön valintaa varten sekä määritellään opintokokonaisuuksittain näyttävä osaaminen sekä arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

Opetushallitus valmistelee kansallisten näyttöaineistojen ja ammattiosaamisen näy-

töistä saatujen kokemusten perusteella näytön perusteet osaksi opetussuunnitelman perusteita niitä tutkinnoittain uudistettaessa.

Kokeilujen tulokset ovat olleet myönteisiä. Ammattiosaamisen näytöt ovat lisänneet opiskelijoiden opiskelumotivaatiota, koska aidoissa työelämän tilanteissa annetut näytöt lisäävät koulutuksen työelämäläheisyyttä ja tehostavat koulutuksesta työelämään siirtymistä. Työelämän edustajat ovat pitäneet hyvänä mahdollisuutta vaikuttaa ammatillisen koulutuksen sisältöön ja arviointitapoihin. Opettajat ovat päävastuussa ammattiosaamisen näyttöjen käytännön suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opettajien näkemyksen mukaan ammattiosaamisen näytöt ovat tiivistäneet oppilaitoksen yhteistyötä työelämän kanssa, motivoineet ja sitouttaneet opiskelijoita sekä vaikuttaneet opetusjärjestelyihin ja opetuksen sisältöön myönteisellä tavalla.

Kokeilujen perusteella voidaan arvioida, että ammattiosaamisen näytöt parantavat ammatillisen koulutuksen laatua kehittämällä opetusjärjestelyjä, tiivistämällä oppilaitoksen työelämäyhteyksiä ja parantamalla työssäoppimisen laatua.

Pääministeri Vanhasen hallitusohjelman mukaisesti työpaikoilla tapahtuva oppiminen vakiinnutetaan ja näytöt liitetään osaksi ammatillista peruskoulutusta oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä. Valtioneuvoston joulukuussa 2003 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003—2008 todetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjärjestelmä vakiinnutetaan kaikilla aloilla. Kehittämissuunnitelman mukaisesti näyttöjärjestelmän vakiinnuttamisen yhteydessä kehitetään kansallinen näyttöperusteinen ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmä.

3. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen laadun varmistamiseksi ja työelämäyhteyksien kehittämiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen liitetään näyttöön perustuva osoitus ammattitaidon saavuttamisesta. Ammattiosaamisen näyttö olisi kokeiluissa käytössä olevan mallin mukaisesti koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, to-

teuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaisi tekemällä käytännön työtehtäviä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon.

Ammattiosaamisen näytöt sijoittuisivat koko koulutuksen ajalle ja ne olisivat osa koulutusta ja opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista huolehtisivat koulutuksen järjestäjä ja työelämän edustajat yhdessä. Koulutuksen järjestäjän tulisi asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten yksi tai useampia toimielimiä, johon kuuluisi koulutuksen järjestäjän, opettajien, opiskelijoiden ja työelämän edustajia.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton tarkoituksena olisi myös yhtenäistää opiskelijan arviointia ja tuottaa tietoa oppimistuloksista sekä opetussuunnitelman perusteiden, koulutuksen järjestäjien omien opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyiden sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta. Näyttöjärjestelmän tuottamaa tietoa hyödynnettäisiin koulutuksen kehittämisessä sekä kansallisella että koulutuksen järjestäjän tasolla.

Ammattiosaamisen näyttö annettaisiin kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista. Ammattiosaamisen näyttö voitaisiin antaa yhdestä tai useammasta opintokokonaisuudesta kerrallaan tai osasta opintokokonaisuutta. Koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaan ammattiosaamisen näyttö voitaisiin antaa myös vapaasti valittavista opinnoista, mikäli ne ovat ammatillisia. Yhteisistä opinnoista ja muista vapaasti valittavista opinnoista ei annettaisi erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä.

Opetushallitus vastaisi näyttöjärjestelmän kehittämisestä, toimeenpanosta ja tiedottamisesta. Opetushallitus päättää opetussuunnitelman perusteista ja esityksen mukaan myös näytön perusteista, jotka se valmistelisi kansallisten näyttöaineistojen ja ammattiosaamisen näytöistä saatujen kokemusten perusteella osaksi opetussuunnitelman perusteita niitä tutkinnoittain uudistettaessa sekä ylläpitäisi näyttöjärjestelmää kansallista oppimistulosten arviointia varten. Näyttöjärjestelmän tuottamia arviointituloksia voisivat käyttää hyväkseen koulutuksen arviointineuvosto,

yliopistot ja muut arviointia suorittavat tahot.

Ammattiosaamisen näyttöjä varten asetettava toimielin hyväksyisi koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, valvoisi näyttötoimintaa ja ammattiosaamisen näyttöjen periaatteiden toteutumista sekä päättäisi näytön arvioijista. Näyttötodistuksen allekirjoittaisivat koulutuksen järjestäjän edustaja ja toimielimen puheenjohtaja.

Ammattiosaamisen näyttöjen paikallisen toteuttamisen periaatteet ja näytössä arvioitava ammatillinen osaaminen päätettäisiin opetussuunnitelman perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa ja sen osana olevassa suunnitelmassa ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Ammattiosaamisen näytöissä osoitettaisiin ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksien keskeinen osaaminen. Ammattiosaamisen näyttöjen kokonaismäärä voisi vaihdella tutkinnoittain. Opetushallituksen kokeiluprojektien perusteella voidaan arvioida, että ammattiosaamisen näyttöjä tulisi olemaan kolmesta neljään tutkintoa kohden.

Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista varten Opetushallitus vahvistaisi kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin näytön perusteet osaksi opetussuunnitelman perusteita niitä tutkinnoittain uudistettaessa. Näytön perusteissa määritellään opintokokonaisuuksittain näytettävä osaaminen, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Lisäksi näytön perusteissa voitaisiin antaa ohjeita ammattiosaamisen näytön suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja arvioinnin dokumentointia sekä näyttöympäristön valintaa varten. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottovaiheessa koulutuksen järjestäjät voisivat käyttää näyttöaineistoprojekteissa tuotettuja ja Opetushallituksen laadunvarmistamia tutkintokohtaisia kansallisia näyttöaineistoja näyttöjen toteuttamisen pohjana.

Koulutuksen järjestäjä suunnittelisi ammattiosaamisen näyttöjen toteutuksen ja arvioinnin yhteistoiminnassa työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näytöt järjestettäisiin mahdollisuuksien mukaan työssäoppimisen yhteydessä, mutta ne voitaisiin toteuttaa myös muilla työpaikoilla tai oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjä huolehtisi opiskelijoi-

den ohjaus- ja tukitoimista siten, että opiskelijat saavat tarvittavan tuen ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tarvittaessa opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus saada opinto-ohjausta sekä tuki- ja erityisopetusta. Ohjaus- ja tukitoimista sekä erityisopetuksen järjestämisestä päätettäisiin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa. Opiskelijalle tulisi tiedottaa opintoja aloitettaessa, miten ammattiosaamisen näytöt vaikuttavat opintokokonaisuuksien ja tutkintotodistuksen arvosanoihin sekä opintojen etenemiseen.

Ammattiosaamisen näytöt olisivat osa opiskelijan arviointia ja niillä olisi ratkaiseva merkitys kunkin ammatillisen opintokokonaisuuden arvosanaa muodostettaessa. Tämä tarkoittaisi sitä, että ammattiosaamisen näytöt olisi suoritettava vähintään hyväksytysti, jotta opintokokonaisuudesta voitaisiin antaa arvosana. Ammattiosaamisen näytöissä arviointiin opintokokonaisuuden keskeinen ammatillinen osaaminen. Ammattiosaamisen näytöt korvaisivat aiempaa arviointia teoriakokeiden, erillisten työkokeiden ja harjoitustehtävien osalta.

Arvioinnin kohteet, kriteerit ja tarvittavat muut vaatimukset määriteltäisiin opetussuunnitelman perusteissa ja sen osana olevissa näytön perusteissa. Yleiset arviointikohteet olisivat kaikissa näytöissä samat. Nykyisissä opetussuunnitelman perusteissa arvioinnin kohteet ovat: työtehtävän hallinta, työprosessin hallinta, työn perustana olevan tiedon hallinta, työturvallisuuden hallinta, ydinosaaminen (mm. oppimistaidot, ongelmanratkaisutaidot sekä vuorovaikutus- ja viestintätaidot) ja yhteiset painotukset (mm. kansainvälisyys, kestävä kehitys, tietotekniikan hyödyntäminen ja yrittäjyys).

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijan arvioinnista. Arviointikäytännölle asetetut vaatimukset määrätään opetussuunnitelman perusteissa. Ammattiosaamisen näytön arviointiin osallistuisivat yleensä opettaja, työelämän edustaja ja opiskelija. Näyttöä arvioivien opettajien ja työelämän edustajien tulisi olla ammattialan asiantuntijoita. Koulutuksen järjestäjä perehdyttäisi kaikki arvioijat arviointiperusteisiin ja -kriteereihin sekä arvioinnin dokumentointiin.

Ammattiosaamisen näytöistä annettaisiin arvosana opintokokonaisuuksittain. Näyttöarvosanasta päättäisivät näytön/näyttöjen ar-

vioinnin perusteella yleensä opettajat ja työelämän edustajat yhdessä

Tutkintotodistuksen antaisi koulutuksen järjestäjä. Se olisi kaksiosainen ja sisältäisi päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistuksista säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Opiskelijan olisi suoritettava kaikkien ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksien näytöt vähintään hyväksytysti saadakseen tutkintotodistuksen.

Tutkintotodistuksen osana olevassa näyttötodistuksessa olisivat opintokokonaisuuksittain opiskelijan ammatillisen osaamisen näytöistä saamat arvosanat. Näyttötodistuksen allekirjoittaisivat koulutuksen järjestäjän edustaja ja toimielimen puheenjohtaja.

Päättötodistuksessa ammatillisen opintokokonaisuuden arvosana muodostuisi näytön ja muun arvioinnin perusteella. Päättötodistuksen opintokokonaisuuden arvosanasta päättää opettaja tai opettajat yhdessä.

Hylätyn ammattiosaamisen näytön voisi uusia. Opetussuunnitelman perusteissa annettaisiin tarvittavin osin tarkentavia määräyksiä.

Ammattiosaamisen näytöt otettaisiin käyttöön opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa viimeistään elokuussa 2006 alkavasta koulutuksesta lukien. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa tuettaisiin erillisen tukiohjelman avulla. Tukiohjelma sisältäisi tiedotusta ja koulutusta sekä tukitoimia ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten. Kohderyhminä olisivat muun muassa koulutuksen järjestäjät, oppilaitosjohto, opetushenkilöstö, työelämän edustajat, opiskelijat, koulutus- ja tutkintotoimikunnat ja lääninhallitukset.

Ammattiosaamisen näyttöjen toteutumista arvioitaisiin vuonna 2009.

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen on erityisesti opiskelijoiden arviointia koskeva uudistus. Tästä syystä on tarpeen täsmentää opiskelijan arvioinnin oikaisemista koskevaa säännöstä ja siinä käytettyjä käsitteitä. Samalla esitetään selkeytettäväksi ja yhtenäistettäväksi oikaisumenettelyä oppilaitosmuotoisessa ja oppisopimuskoulutuksessa.

Voimassa olevien säännösten mukaan opiskelija voi pyytää arvioinnin uusimista rehtorilta ja mikäli hän on tyytymätön rehtorin ja opettajan tekemään uuteen arviointiin,

hän voi pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallitukselta. Oppisopimuskoulutuksessa arvioinnin uusimista koskeva pyyntö tehdään työnantajalle ja oikaisupyyntö koulutuksen järjestäjälle. Tietopuolisten opintojen osalta menetellään kuten oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa.

Esityksen mukaan arvioinnin oikaisumenettelyssä luovuttaisiin arvioinnin uusimisen käsitteestä. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksytysti tutkintoon kuuluvia opintoja tai joka haluaa korottaa arvosanaa tulee ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 12 §:n mukaan järjestää mahdollisuus uusintaan tai arvosanan korottamiseen. Esityksen mukaan oikaisumenettely olisi kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa oikaisua pyydetäisiin rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta henkilöltä taikka oppisopimuskoulutuksessa työnantajalta. Toisessa vaiheessa oikaisua pyydetäisiin sekä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa että oppisopimuskoulutuksessa 25 a §:ssä tarkoitettulta toimielimeltä. Toimielimellä olisi lääninhallitusta paremmat edellytykset arvioida opiskelijan arvioinnin oikeellisuutta. Menettely vastaisi ammattikorkeakouluissa (351/2003) säädettyä oikaisumenettelyä.

Esityksen mukaan oikaisumenettely koskisi myös aikaisemmin suoritettujen opintojen ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamista koskevaa päätöstä. Voimassa olevien säännösten mukaan opintojen hyväksilukemista koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselle.

Eurooppalaisissa koulutuspoliittisissa linjauksissa korostetaan epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamisen merkitystä ja kehoitetaan jäsenmaita ja komissiota toimenpiteisiin yksilön eri oppimisympäristöissä hankkiman osaamisen aikaisempaa laajempaan selvittämiseen ja muodolliseen tunnustamiseen sekä menetelmien kehittämiseen.

Valtioneuvoston vuosille 2003—2008 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan kaikille koulutusasteille luodaan perusteet sille, miten muualla opittu tunnustetaan.

Esityksen mukaan osaamisen tunnustaminen käsittäisi aikaisemmin suoritettujen opintojen hyväksilukemisen lisäksi myös koulutuksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnustamisen silloin, kun se on opetussuunni-

telman tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen mukaista.

Aikaisemman osaamisen tunnustaminen parantaa opiskelumotivaatiota ja on yksilön koulutuksen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Se voi myös lyhentää koulutusaikaa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ammattiosaamisen näytöt tulisivat osaksi opetussuunnitelmaperusteista ammatillista peruskoulutusta viimeistään elokuussa 2006 alkavasta koulutuksesta lukien. Ammattiosaamisen näyttöjä olisi pääsääntöisesti kolmesta neljään tutkintoa kohden. Opetussuunnitelmaperusteissa ammatillisessa peruskoulutuksessa aloittaa vuosittain noin 44 000 uutta opiskelijaa. Ammattiosaamisen näytöt olisivat täydessä laajuudessaan vuonna 2009, jolloin sen piirissä olisi noin 114 000 opiskelijaa. Ammattiosaamisen näyttöjä tulisi olemaan noin 150 000 vuosittain, jos niitä olisi keskimäärin neljä tutkintoa kohden. Näyttöjen määrä on arvioitu opetusministeriön vuosien 2006—2009 toiminta- ja taloussuunnitelman opiskelijamääräarvioiden perusteella. Tällä hetkellä opiskelijoiden suorittamien teoria- ja työkokeiden määrää ei ole pystytty arvioimaan, koska opettajat päättävät itsenäisesti niiden järjestämisestä.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto- vaiheessa lisäkustannuksia aiheutuisi muun muassa työelämäyhteistyöstä, näyttötoiminnan organisoimisesta, ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamiseen sisältyisi toimintoja, jotka ovat jo olemassa nykyisessä järjestelmässä, mm. työssäoppimisen ohjaus, työpaikkaohjaajien näyttöjen arviointiin ja ohjaukseen käyttämä työaika, materiaali-, hallinto- ja dokumentointikustannukset sekä opetuksen aikana toteutettujen näyttöjen palkkakustannukset. Ammattiosaamisen näytöt myös korvaisivat muuta opiskelijan arviointia, jolloin vapautuvia resursseja voitaisiin suunnata näyttöjen toteuttamiseen.

Siirtymävaiheen tukitoimia kuten koulu-

tuksen järjestäjien ja työelämän edustajien koulutusta sekä ammattiosaamisen näyttöjen käytännön valmistelua voitaisiin käynnistää rakennerahastoprojekteina aina vuoden 2006 loppuun saakka. Ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisprojekteissa tuotetaan mm. kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin kansalliset näyttöaineistot, jotka tukevat näyttöjen käyttöönottoa ja sekä valmistellaan koulutusmateriaaleja eri sidosryhmien koulutusta varten. Tukimateriaalit valmistuvat siten, että ne ovat koulutuksen järjestäjien käytössä ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoaikataulussa.

Opetushallituksen teettämän kustannus selvityksen mukaan ammattiosaamisen näyttöjen koulutuksen järjestäjille aiheuttamat suurimmat kustannuserät muodostuvat näyttöjen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Näiden kustannusten osuus on lähes 70 prosenttia kaikista kustannuksista. Selvityksen mukaiset keskimääräiset lisäkustannukset näyttöä kohti olivat noin 158 euroa.

Arviolta noin puolet lisäkustannuksista on ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton aiheuttamia ensikertaisia suunnittelu- ja koulutuskustannuksia. Voidaan myös arvioida, että koska näytöt korvaavat osan aikaisemmasta opiskelijan arvioinnista, niin kaikkiaan ammattiosaamisen näytöistä tulee lisäkustannuksia näyttöä kohti hieman alle puolet selvityksen mukaisista lisäkustannuksista. Tällöin näyttöjen aiheuttamat lisäkustannukset olisivat noin 60 euroa näyttöä kohti. Vuositasolla tämä tarkoittaa noin 80 euron kustannuksia opiskelijaa kohden, jos näyttöjä järjestetään neljä tutkintoa kohden.

Ammattiosaamisen näytöt aiheuttaisivat käyttöönotto- vaiheessa ja toiminnan vakiintuessa koulutuksen järjestäjille lisäkustannuksia. Vuonna 2009, jolloin järjestelmä olisi täysimääräisesti käytössä, kustannusten voidaan arvioida olevan kokonaisuudessaan noin yhdeksän miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion osuus olisi hieman yli viisi miljoonaa euroa. Valtion ja kuntien kustannus- jaon säilyttämiseksi ammattiosaamisen näyttöjen kustannukset otettaisiin vuosittain ennalta huomioon yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa.

Yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa otettaisiin huomioon tehtävien laajuuden ja laadun arvioituna muu-

toksena seuraavat euromäärät (opiskelijaa kohden) vuosina 2006—2009 vuoden 2004 kustannustasoon verrattuna:

Vuosi	€/opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen opiskelija	kokonaisvaikutus yksikköhintoihin	josta valtionosuus (57 %)
2006	40 €	4 620 000 €	2 630 000 €
2007	55 €	6 350 000 €	3 620 000 €
2008	70 €	8 060 000 €	4 600 000 €
2009	80 €	9 200 000 €	5 250 000 €

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksessa on mukana myös näyttötutkintoon valmistava koulutus, joten ammattiosaamisen näyttöjen opiskelijaa kohti määräytyvä yksikköhinnan korotus olisi pienempi kuin taulukossa mainittu. Vuonna 2006 opiskelijaa kohti määräytyvä yksikköhinnan korotus olisi 35 euroa ja vuonna 2009 se olisi 70 euroa.

Lainsäädäntö antaa jo nykyisin mahdollisuudet aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen. Työssä opitun ja aikaisempien opintojen muodossa tapahtuva tunnustaminen on vakiinnuttanut asemansa ammatillisessa peruskoulutuksessa, jossa osaamisen tunnustaminen on tapahtunut hyväksilukemisenä. Tämän perusteella arvioidaan, että esitetystä lainsäädännön täsmentämisestä tältä osin ei aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia.

4.2. Hallinnolliset vaikutukset

Uudistus lisäisi jonkin verran hallinnollista työtä Opetushallituksessa. Lisäksi Opetushallitus ylläpitäisi näyttöjärjestelmää kansallista oppimistulosten arviointia varten. Myös näyttöjen perusteiden kehittäminen osaksi opetussuunnitelman perusteita olisi Opetushallituksen tehtävä.

Koulutuksen järjestäjien tulisi asettaa toimielin ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia varten joko yksin tai yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Useilla koulutuksen järjestäjillä on alakohdaisia neuvottelukuntia, joiden tehtäviin ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista koskevat tehtävät sopisivat hyvin. Näyttökokeiluissa toimielimen tehtävä on usein menestyksellisesti kytketty neuvottelukunnan työhön.

Esityksen mukaan opiskelijan arviointia

koskevien oikaisuvaatimusten käsittely siirtyisi mainitulle toimielimelle lääninhallituksilta. Lääninhallituksissa on ollut vuonna 2004 vireillä vajaa kymmenen opiskelijan arviointia koskevaa oikaisupyyntöä.

Koulutus- ja tutkintotoimikunnat antavat lausunnon tutkintokohtaisista ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteista.

5. Asian valmistelu

Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995—2000 asetettiin tavoitteeksi uudistaa toisen asteen ammatilliset tutkinnot. Opetusministeriö päätti uudistuksen periaatteista ja aikataulusta kesäkuussa 1998 tekemällään päätöksellä. Päätöksen mukaan uudistettaviin ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin liitetään näyttöön perustuva osoitus ammatillisten opintojen tavoitteiden saavuttamisesta.

Opetusministeriö asetti syyskuussa 1998 työryhmän selvittämään ammatilliseen peruskoulutukseen sisällytettävien näyttöjen järjestämistä. Työryhmä jätti esityksensä kesäkuussa 1999 (Opetusministeriön työryhmämuistioita 14:1999).

Työryhmän esitys lähetettiin lausuntokierrokselle ja lausuntoja saatiin yhteensä 56. Lausunnoissa yleinen suhtautuminen ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjen toteuttamiseen oli myönteinen. Lausunnoissa todettiin, että ammatillisen peruskoulutuksen laadun varmistaminen edellyttää näyttöjen käyttöönottamista.

Lausuntokierroksen jälkeen käynnistettiin laaja näyttöjen kehittämis- ja kokeilutoiminta vuoden 1999 lopulla ja se jatkuu edelleen.

Kokeilutoimintaa on toteutettu näyttötyöryhmän esitysten mukaisesti.

Kokeilu- ja kehittämistoimintaa ohjaamaan opetusministeriö asetti helmikuussa 2000 kolmikantaisen johtoryhmän, joka on ohjannut kehittämis- ja kokeilutoimintaa ja laatinut näyttölinjaukset, joiden perusteella opetusministeriössä on valmisteltu ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa sekä tarvittavia säädösmuutoksia.

Opetusministeriö asetti joulukuussa 2001 työryhmän selvittämään aikaisemmin hankittun osaamisen tunnustamista koulutusjärjestelmässä (opetusministeriön työryhmämuisti-

oita selvityksiä 2004/27). Työryhmän esittämä osaamisen tunnustamista koskevan käsitteistön täsmentäminen lainsäädännössä on otettu huomioon esityksen valmistelussa. Työryhmämuistiosta pyydettiin lausunnot ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, ammattikorkeakouluilta, yliopistoilta, koulutus-toimikunnilta, työmarkkinajärjestöiltä, viranomaisilta, opiskelijajärjestöiltä, lausuntoja saatiin 89. Valtaosassa lausunnoissa osaamisen tunnustamista ja tunnustamista sekä yhteisten käytäntöjen ja menettelytapojen luomista pidettiin tärkeänä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ammatillisesta koulutuksesta

25 §. Opiskelijan arviointi. Säännökset ammattiosaamisen näytöistä osana opiskelijan arviointia otettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 25 §:ään. Samalla pykälä muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentti opiskelijan arvioinnin tarkoituksesta ja arvioinnin monipuolisuudesta vastaisi pykälän nykyistä 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin koulutuksen järjestäjät arvioimaan ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden ammatillista osaamista muun arvioinnin ohella opiskelijan antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella. Säännöksen mukaan näyttöjä voitaisiin antaa työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa käytännön työtilanteissa tai -tehtävissä.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin valtuutus-säännös, jonka mukaan opintosuoritusten arviointiaiteikosta, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta, opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta, tutkintotodistuksista ja muista opiskelijalle annettavista todistuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi momentin mukaan Opetushallitus voisi antaa opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritusten arvioinnista asetusta tarkentavia määräyksiä. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää asetusta täydentäen Opetushallitus.

25 a §. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin. Koulutuksen järjestäjät vastaisivat ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä yhteistyöstä työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista varten koulutuksen järjestäjä asettaisi toimielimen, joka voisi olla monialainen, alakohtainen, tutkintokohtainen tai koulutusohjelmakohtainen.

Ammattiosaamisen näytöistä vastaavasta toimielimestä säädettäisiin lakiin lisättävässä uudessa 25 a §:ssä. Pykälän mukaan koulu-

tuksen järjestäjän tulisi asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten yksi tai useampia toimielimiä, joihin kuuluisi koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinoelämän edustajina olisi tasapuolisesti työnantaja ja työntekijöitä. Toimielin voisi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Pykälän 2 momentin mukaan toimielin hyväksyisi koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoisi näyttötoimintaa sekä päättäisi ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista. Toimielin käsitelisi myös opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset, jotka voimassa olevien säännösten mukaan käsittelee lääninhallitus.

Pykälän 3 momentin mukaan toimielimen jäsenet nimettäisiin enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi sen, että opiskelijajäsenten toimikausi voisi opiskelijan opintojen vaiheesta johtuen poiketa muiden jäsenten toimikaudesta. Toimielimen puheenjohtajaksi ei voitaisi nimetä opiskelijoita edustavaa jäsentä. Pykälässä säädettäisiin, että opiskelijoita edustavalta jäseneltä edellytettäisiin, että hän on 15 vuotta täyttänyt. Säännös koskisi sekä kunnallisten ja yksityisten koulutuksen järjestäjien asettamien että valtion ylläpitämien oppilaitosten toimielimien opiskelijajäseniä. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä olisi kuitenkin läsnäolo-oikeus ja puhevalta toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Hyvän hallinnon vaatimukseen kuuluvan puolueettomuuden turvaamiseksi viitattaisiin hallintolaissa säädettyihin virkamiehen esteellisyysperusteisiin.

Pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi muilta osin toimielimen tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

25 b §. Arvioinnista päättäminen. Sään-

nökset arvioinnin suorittajasta ehdotetaan tässä yhteydessä otettavaksi asetuksen sijasta lakiin. Tämä olisi perusteltua siitä syystä, että arviointiin voisi osallistua myös muita henkilöitä kuin koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevia opettajia. Näiden henkilöiden oikeudesta osallistua julkisen vallan käyttöksi katsottavaan opiskelijoiden arviointiin tulee perustuslain asianmukaiselle säädösten asettamien vaatimusten mukaan säätää lailla. Säännökset arvioinnin suorittajasta otettaisiin lakiin lisättävään uuteen 25 b §:ään. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyistä ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 11 §:ää, mutta siihen otettaisiin säännökset myös ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin suorittavista henkilöistä. Pykälän mukaan ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päätäisi 25 a §:ssä tarkoitettujen toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Toimielin voisi päättää, että arviointiin osallistuvat kaikki määrättyt oppilaitoksen opettajat tai nimeltä mainitun yrityksen työpaikkaohjaajat tai suoraan nimetä arvioinnista päättävät henkilöt esimerkiksi määrääjäksi tai toistaiseksi. Toimielin voisi päättää, että opettaja tai työelämän edustaja voisi päättää arvosanasta myös yksin. Pykälään otettaisiin valtuutussäännös siitä, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muilta arvioinnin suorittavilta henkilöiltä kuin opettajilta vaadittavasta osaamisesta.

Pykälän mukaan näyttösuorituksen voisi arvioida 25 a §:ssä tarkoitettujen toimielimen määräämät opettajat tai työelämän edustajat tai opettajat ja työelämän edustajat yhdessä. Muu arvioinnin suorittaja kuin opettaja voisi olla esimerkiksi työelämän edustaja tai muu alan asiantuntija. Valtioneuvoston asetuksessa olisi tarkoitus säätää, millaista asiantuntevasta tällaiselta arviointiin osallistuvalla henkilöltä vaadittaisiin. Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi asettaa arvioijalle koulutuksellisia kelpoisuusvaatimuksia, vaan asetuksessa määriteltäisiin millaista osaamista arviointiin osallistuvalla henkilöltä edellytettäisiin.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin säännös pykälässä säädettyjen muiden arvioitsijoiden kuin opettajien esteellisyydestä arviointitoiminnassa. Momentti koskisi 1 ja 2 momentissa tarkoitettua työnantajan nimeämää henkilöä, joka arvioi opiskelijan suoritusta työpaikalla, sekä 2 momentissa tarkoitettua am-

mattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen nimeämää arvioitsijaa. Opettajaan sovelletaan hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä jo asemansa perusteella.

25 c §. Arvioinnin oikaiseminen. Arvioinnin oikaisemista koskevat säännökset otettaisiin arviointimenettelyyn asiallisesti kuuluvina opiskelijan arviointia koskevaan lukuun.

Valituksen sijasta pykälän mukaan merkittävimpiin opiskelijan arviointia koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta pyytämällä arvioinnin oikaisemista. Mahdollisuus hakea arvioinnin oikaisua koskisi myös ammattiosaamisen näyttöjen arviointia.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyisin ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen 11 §:n 3 momenttiin sisältyvä säännös, jonka mukaan opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Säännös kuuluu sisältönsä puolesta lain tasolle. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin arviointiaineiston säilyttämisestä. Asetuksella on tarkoitus säätää, että opiskelijalle tulee varata tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Lisäksi on tarkoitus asetuksella säätää, että aineisto on säilytettävä kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan opinto-, näyttö- ja tutkintosuorituksensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua ensi vaiheessa rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö tulisi tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada tietoonsa arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen häneen.

Pykälän 3 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa oikaisupyyntö tehtäisiin ensi vaiheessa, kuten nykyisinkin, työpaikalla tapahtuvasta koulutuksesta työnantajalle. Tietopuolisten opintojen sekä oppisopimuskoulutuksen arviointien yhdistelmän osalta meneteltäisiin kuten oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Arviointien yhdistelmän oikaisemista ei ole aikaisemmin säädetty.

Pykälän 4 momentin mukaan päätökseen tyytymätön opiskelija voisi hakea oikaisua 25 a §:ssä tarkoitettua toimielimeltä 14 päi-

vän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Toimielin voisi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Säännöksellä yhdenmukaistettaisiin oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen oikaisumenettelyä siten, että viime vaiheessa oikaisuvaatimukset käsittelee toimielin. Nykyisin oikaisuvaatimukset käsittelee oppilaitosmuotoisen koulutuksen osalta lääninhallitus ja oppisopimuskoulutuksen osalta koulutuksen järjestäjä. Muutos on perusteltu myös siksi, että oikaisumenettelyn piiriin tulevat ammattiosaamisen näytöt ja aikaisemman osaamisen tunnustamista koskeva päätös.

30 §. Osaamisen tunnustaminen. Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen muualla suoritetut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia.

Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien ja näyttötutkinnon perusteet uudistettiin vuosina 1999—2001.

Opetussuunnitelmien perusteissa on hyväksilukemista koskevia tarkempia määräyksiä. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaitoksessa on verrattava, että hyväksiluettavat opinnot ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Myös työssä hankittua osaamista tulee hyväksilukea, mikäli näin hankittu osaaminen todetaan opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiseksi. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan hyväksilukemisella tulee välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Aikaisemman osaamisen hyväksilukeminen on ollut vakiintunut käytäntö ammatillisessa peruskoulutuksessa jo ennen voimassa olevia säännöksiä ja opetussuunnitelmien perusteita.

Osaamisen tunnustamista koskevalla säännöksellä täsmennettäisiin ja täydennettäisiin voimassa olevaa käytäntöä ja siirrettäisiin asiaa koskevat keskeiset periaatteet opetussuunnitelman perusteista säädöstasolle.

Pykälän mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman tavoitteita vastaavat aikaisemmin suoritetut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata

tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Tarvittaessa osaamisen vastaavuus olisi osoitettava erilaisilla tavoilla kuten kokein, todistuksin portfolioilla tai tässä laissa tarkoitetuilla ammattiosaamisen näytöillä. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatettaisiin, mitä opiskelijan opintosuoritusten arvioinnista, arvioinnista päättämisestä ja oikaisemisesta säädetään. Osaamisen tunnustamista koskeva päätös siirrettäisiin arviointiin kuuluvana oikaisumenettelyn piiriin. Aikaisemman osaamisen arvioinnissa on kysymys samasta asiasta kuin koulutuksen aikaisessakin opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnissa. Opiskelijan osaamista verrataan opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteissa määriteltyihin tavoitteisiin. Lisäksi osaamisen tunnustamisessa käsitteilyn nopeus on opintojen etenemisen ja järjestämisen kannalta olennaista. Nykyisin hyväksilukemista koskevasta päätöksestä voi valittaa lääninhallitukseen ja edelleen hallinto-oikeuteen.

Päätös osaamisen tunnustamisesta voitaisiin tehdä opintojen edetessä, kun täsmentyy tarkemmin minkälaisia valintoja opiskelija tulee tekemään muun muassa valinnaisten ja vapaasti valittavien opintojen suhteen, kuitenkin ennen hyväksiluettavaa osaamista koskevien opintojen tai opintokokonaisuuden alkamista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin osaamisen tunnustamista koskevasta menettelystä.

Pykälän muuttaminen ehdotetulla tavalla aiheuttaa myös pykälän otsikon muuttamisen.

44 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhausta ammattiosaamisen näyttöjen arviointia koskevaan päätökseen säädettäisiin tässä pykälässä ja 25 c §:ssä. Tämän pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että momentissa säädetty opiskelijan arviointia koskeva valituskielto koskisi kaikkea 25 §:n mukaista opiskelijan arviointia, myös ammattiosaamisen näyttöjä. Pykälän 2 momentista poistettaisiin mahdollisuus valittaa lääninhallitukselle opintojen hyväksilukemista koskevasta päätöksestä. Oikaisumenettelystä osaamisen tunnustamista koskevaan päätökseen olisi voimassa, mitä arvioinnin oikaisemisesta säädettäisiin 25 c §:ssä. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muutoksenhakukiellosta arvioinnin oikaisuvaatimuksesta annettuun

päätökseen.

44 a §. *Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.* Pykälä esitetään kumottavaksi. Arvioinnin oikaisemisesta säädettäisiin 25 c §:ssä.

1.2. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

16 §. *Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälän 2 kohtaan sisältyvää viittausta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 25 §:ään muutettaisiin siten, ettei viittaus koskisi pykälän 2 momentin mukaista opetussuunnitelmaan perustuvassa koulutuksessa käyttöön otettavaa ammattiosaamisen näyttöä. Tutkintotoimikunnat vastaisivat henkilön osaamisen arvioinnista lain 12 §:ssä tarkoitetuissa näyttötutkinnoissa. Viittaus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 25 §:n 3 momenttiin valtuuttaisi Opetushallituksen antamaan tarkempia määräyksiä myös näyttötutkintosuoritusten arvioinnista.

Samassa yhteydessä muutettaisiin myös pykälän 6 a kohtaan sisältyvää viittausta siten, että kumottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 a §:n sijaan viitataan lain 25 c §:ään, jossa säädetään arvioinnin oikaisemisesta. Säännöstä sovellettaisiin näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen. Näyttötutkintoa ja sen osaa koskevan arvioinnin oikaisupyynnön käsittelee kuitenkin lain 7 §:ssä tarkoitettu tutkintotoimikunta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esitys edellyttää useita muutoksia ammatillisesta koulutuksesta annettuun asetukseen.

Tarkoituksena olisi muuttaa asetuksen 5 §:ää siten, että työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta tehtävään sopimukseen otettaisiin määräykset myös ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä.

Asetuksen 10 §:ää muutettaisiin siten, että pykälän 2 momentissa säädettyä arviointias-teikkaa sovellettaisiin myös ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin. Erityisopetuksena

järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näyttöjen arviointi voitaisiin antaa myös sanallisesti.

Asetuksen 11 §:ään sisältyvät säännökset arvioinnin suorittajasta ja opiskelijan oikeudesta saada tieto arviointiperusteista otettaisiin lain 25 ja 25 b §:iin. Asetuksen 11 §:ään otettaisiin niiden sijasta säännökset muulta arviointiin osallistuvalla henkilöltä kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta. Asetuksen 11 §:n 3 momenttiin sisältyvä säännös, jonka mukaan opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen otettaisiin lain 25 c §:n 1 momenttiin. Säännös kuuluu sisältönsä puolesta lain tasolle.

Asetuksen 12 §:ää muutettaisiin siten, että siinä edellytettäisiin ammattiosaamisen näyttöjen suorittamista hyväksytyksi ja säädettäisiin opiskelijalle varattavasta mahdollisuudesta uuden näytön antamiseen.

Opinnoista annettavia todistuksia koskevaan asetuksen 13 §:ään lisättäisiin maininnat siitä, että opiskelijalle annettavista todistuksista tulisi ilmetä myös tiedot suoritetuista ammattiosaamisen näytöistä. Pykälässä säädettäisiin, että tutkintotodistuksen antaisi koulutuksen järjestäjä ja että tutkinto olisi kaksiosainen ja sisältäisi päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Opiskelijan olisi suoritettava kaikkien ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksien näytöt vähintään hyväksytyksi saadakseen tutkintotodistuksen.

Esitys edellyttää edellä tässä esityksessä todetulla tavalla muutoksia myös Opetushallituksen antamiin opetussuunnitelman perusteisiin.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Ammattiosaamisen näytöt otettaisiin käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkavassa koulutuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 44 a §, sellaisena kuin se on laissa 479/2003,
muutetaan 25 ja 30 § sekä 44 §:n 2 ja 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 44 §:n 2 ja 5 momentti laissa 479/2003, sekä
lisätään lakiin uusi 25 a—25 c § seuraavasti:

25 §

Opiskelijan arviointi

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista tulee muun arvioinnin ohella arvioida opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa tai -tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään opintosuoritusten arviointiasteikosta, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta, opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta, tutkintotodistuksista ja muista opiskelijalle annettavista todistuksista. Opetushallitus voi antaa opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritusten arvioinnista asetusta tarkentavia määräyksiä. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää asetusta täydentäen Opetushallitus.

25 a §

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee asettaa toimielin tai useampia toi-

mielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjä, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Toimielin hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoo näyttötoimintaa sekä päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista. Lisäksi toimielin käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

Toimielimen puheenjohtaja ja muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Jäsenen esteellisyyteen sovelletaan mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

25 b §

Arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnista päättää arvioitavien opintojen

opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää 25 a §:ssä tarkoitetun toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen.

Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisten opintojen arvioinnista päättää opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä ja työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa työnantajan nimeämä henkilö. Koulutuksen järjestäjä päättää tietopuolisten opintojen ja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arviointien yhdistelmästä.

Muulta 1 ja 2 momentissa tarkoitetulta arvioinnin suorittajalta kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Heidän esteellisyyteensä sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

25 c §

Arvioinnin oikaiseminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta taikka muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arvioinnista työnantajalle. Tietopuolisten opintojen arvioinnin sekä tässä momentissa tarkoitettujen arviointien yhdistelmän osalta noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Opiskelija, joka on tyytymätön 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua tämän lain 25 a

§:ssä tarkoitetulta toimielimeltä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Toimielin voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin.

30 §

Osaamisen tunnustaminen

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja vaatimuksia keskeisiltä osilta vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 25, 25 b ja 25 c §:ssä arvioinnista ja sen oikaisemisesta säädetään. Tarvittaessa osaamisen vastaavuus on osoitettava.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluetavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin osaamisen tunnustamista koskevasta menettelystä.

44 §

Muutoksenhaku.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten, kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusai-
kaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka

muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaja ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .

Lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettut ammattiosaamisen näytöt tulee ottaa käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkavassa koulutuksessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (631/1998) 16 §:n 2 ja 6 a kohta,
 sellaisena kuin niistä on 16 §:n 6 a kohta laissa 480/2003, seuraavasti:

16 §

*Ammattillisesta koulutuksesta annetun lain
eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja
 tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia
 ammatillisesta koulutuksesta annetun lain
 säännöksiä:

2) 25 §:n 1 ja 3 momentin säännöksiä opis-
 kelijan arvioinnista;

6 a) 25 c §:n säännöksiä arvioinnin oikai-
 semisesta, kuitenkin niin, että näyttötutkin-
 non ja sen osan arvioinnin oikaisemisesta
 päättää tämän lain 7 §:ssä tarkoitettu tutkin-
 totoimikunta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
 ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
 toimenpiteisiin.

Helsingissä 21 päivänä huhtikuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Tuula Haatainen*

1.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 44 a §, sellaisena kuin se on laissa 479/2003,
muutetaan 25 ja 30 § sekä 44 §:n 2 ja 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 44 §:n 2 ja 5 momentti laissa 479/2003, sekä
lisätään lakiin uusi 25 a—25 c § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

25 §

25 §

*Opiskelijan arviointi**Opiskelijan arviointi*

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista tulee muun arvioinnin ohella arvioida opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa tai tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella.

Opinto- ja tutkintosuoritusten arvioinnista sekä opinnoissa etenemisestä on voimassa, mitä asetuksella säädetään ja Opetushallitus määrää. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää Opetushallitus.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään opintosuoritusten arviointiasteikosta, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta, opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta, tutkintotodistuksista ja muista opiskelijalle annettavista todistuksista. Opetushallitus voi antaa opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritusten arvioinnista asetusta tarkentavia määräyksiä. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää asetusta täydentäen Opetushallitus.

25 a §

*Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta
ja toteuttamisesta vastaava toimielin*

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee asettaa toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Toimielin hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoo näyttötoimintaa sekä päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista. Lisäksi toimielin käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

Toimielimen puheenjohtaja ja muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhe-valtaa toimielimen käsittellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Jäsenten esteellisyteen sovelletaan mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

25 b §

Arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä

henkilö yhdessä. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättää 25 a §:ssä tarkoitettun toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen.

Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisten opintojen arvioinnista päättää opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä ja työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa työnantajan nimeämä henkilö. Koulutuksen järjestäjä päättää tietopuolisten opintojen ja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arviointien yhdistelmästä.

Muulta 1 ja 2 momentissa tarkoitettulta arvioinnin suorittajalta kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Heidän esteellisyyteensä sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

25 c §

Arvioinnin oikaiseminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta taikka muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arvioinnista työnantajalle. Tietopuolisten opintojen arvioinnin sekä tässä momentissa tarkoitettujen arviointien yhdistelmän osalta noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Opiskelija, joka on tyytymätön 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua tämän lain 25 a §:ssä tarkoitettulta toimielimeltä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut

päätöksestä tiedon. Toimielin voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin.

30 §

Opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia.

Päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksilukemisesta tulee sitä erikseen pyydettyä tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista.

30 §

Osaamisen tunnustaminen

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja vaatimuksia keskeisiltä osilta vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 25, 25 b ja 25 c §:ssä arvioinnista ja sen oikaisemisesta säädetään. Tarvittaessa osaamisen vastavuus on osoitettava.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin osaamisen tunnustamista koskevasta menettelystä.

44 §

Muutoksenhaku

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 30 §:ssä säädettyä opintojen hyväksi lukemista;
- 5) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai

44 §

Muutoksenhaku

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten, kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden

opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
6) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden
menettämistä.

menettämistä.

Edellä 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suorittamisaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei niin ikään saa edellä 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusajaksi tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

44 a §

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opintojen etenemistä tai tutkinnon suorittamista koskevan arvioinnin uusimista. Kirjallinen pyyntö tehdään rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvasta koulutuksesta työnantajalle. Tietopuolisessa opetuksessa noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään.

Jos opiskelija on tyytymätön 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, opiskelija voi pyytää arviointiin oikaisua lääninhallitukselta. Oppisopimuskoulutuksessa uuteen arviointiin pyydetään oikaisua koulutuksen järjestäjältä. Lääninhallitus ja koulutuksen järjestäjä voivat, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

44 a §

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

(kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .*

*Lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut
ammattiosaamisen näytöt tulee ottaa käyt-
töön viimeistään elokuussa 2006 alkavassa
koulutuksessa.*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.*

2.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (631/1998) 16 §:n 2 ja 6 a kohta,
 sellaisena kuin niistä on 16 §:n 6 a kohta laissa 480/2003, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

16 §

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä:

 2) 25 §:n säännöksiä opiskelijan arvioinnista;

 6 a) 44 a §:n säännöksiä arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta;

16 §

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä:

 2) 25 §:n 1 ja 3 momentin säännöksiä opiskelijan arvioinnista;

 6 a) 25 c §:n säännöksiä arvioinnin oikaisemisesta, kuitenkin niin, että näyttötutkinnon ja sen osan arvioinnin oikaisemisesta päättää tämän lain 7 §:ssä tarkoitettu tutkintotoimikunta;

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
